

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-02-113М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних завдань та самостійної роботи

з навчальної дисципліни
«Soft skills для юриста»

для здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії»
галузь знань 08 – Право,
спеціальність 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
Навчально-наукового інституту
права
Протокол № 6 від «22» січня 2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Soft skills для юриста» для здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії» галузь знань 08 – Право, спеціальність 081 «Право» денної та заочної форми навчання. [Електронне видання] / Водоп'ян Т. В. – Рівне : НУВГП, 2023. – 20 с.

Укладач: Водоп'ян Т. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., к.ю.н, доцент, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 «Право»

Цимбалюк В. І.

ЗМІСТ

Передмова	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура	5
1.1. Опис навчальної дисципліни	5
1.2. Тематика практичних занять	7
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	8
1.4. Критерії та шкала оцінювання	8
2. Плани практичних занять	11
3. Самостійна робота студентів	18
4. Рекомендована література	19

© Т. В. Водоп'ян, 2023

© НУВГП, 2023

ПЕРЕДМОВА

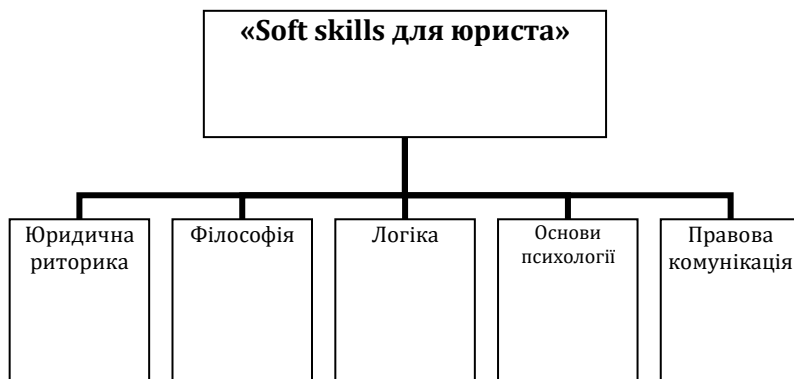
Швидкі темпи розвитку суспільства вимагають від фахівців будь-якої галузі бути всебічно обізнаною особистістю. На ринку праці збільшуються вимоги до відбору кадрів, зокрема значну увагу приділяють комунікативним здібностям, культурі спілкування, умінням працювати в команді тощо. Адже під час влаштування на роботу головним є, окрім професійних навичок, уміння володіти соціальними навичками. Беззаперечно, що адаптація особистості у професійному світі, що швидко змінюється, вимагає від фахівців наявності певних якостей, які забезпечують ефективну взаємодію у професійному та клієнтському середовищі. Саме тому здобувачам вищої освіти ступеня доктора філософії потрібно володіти навичками спілкування, емпатією, самоорганізації, вирішення етичних питань.

У сучасній юридичній освіті для здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії» навчальна дисципліна «Soft skills для юриста» має прикладне значення, оскільки разом із якісною науково-правовою освітою фахівець повинен володіти соціальними навичками, що забезпечують можливість його ефективної діяльності.

OK «Soft skills для юриста» є теоретико-практичною основою сукупності ключових компетентностей здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії». Пропоновані методичні вказівки допоможуть здобувачам вищої освіти зорієнтуватися під час підготовки до практичних занять, а також і організувати свою самостійну роботу.

Взаємозв'язки навчальної дисципліни «Soft skills для юриста» з іншими дисциплінами навчального плану, які

передують її вивченню та які ґрунтуються на її вивченні, подано на схемі.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1 Опис навчальної дисципліни

Мета дисципліни – ознайомити здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії з соціально-комунікативними аспектами діяльності юриста, розвиток когнітивних навичок, визначити та розвинути складові емоційного інтелекту здобувачів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Soft skills для юриста» є навички комунікації та самоорганізації у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни визначаються її специфічним значенням у процесі підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії:

- удосконалити соціально-комунікативні навички;
- дослідити власні моделі поведінки та патерни мислення;
- поглибити знання з питань лідерства та командної роботи, самоорганізації;
- розвивати емоційний інтелект.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- основи психології для роботи юриста, складові емоційного інтелекту, підходи до вирішення конфліктів, складові системного та критичного мислення, положення про лідерство та управління юридичним бізнесом, методи управління часом;
- методи самопізнання та рефлексії;
- етику юриста;
- і дотримуватися норм наукової етики і академічної доброчесності.

Після вивчення навчальної дисципліни «Філософія мови та культура спілкування» здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен **уміти**:

- проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей;
- ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження у науково-дослідницькій та інноваційній діяльності;
- застосовувати навички ефективного спілкування;
- емпатійно спілкуватися з колегами та клієнтами;
- критично та інноваційно мислити;
- самоорганізувати свою професійну діяльність, самонавчання та дозвілля;
- працювати в команді.

У процесі вивченні навчальної дисципліни «Soft skills для юриста» здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії розвивають такі соціальні, «м'які» навички (soft skills): *лідерство; соціальний інтелект; відповідальність; етика спілкування; вибудовування взаємовідносин; вміння працювати в команді та висловлювати власну думку; критичне мислення; навички вирішення проблем; інноваційне мислення; управління інтелектуальним навантаженням; навички самоосвіти; емоційний інтелект; стресостійкість; гнучкість; креативність; мотивація; емпатія уміння вести переговори і працювати в команді, самопрезентація, управління власними емоціями, тайм-менеджмент тощо.*

1.2 Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ	
1	Ядро юриста
2	Емоційний інтелект
3	Основи психології для юриста
4	Комунікативні навички
5	Вирішення конфліктів
МОДУЛЬ 2. КОГНІТИВНІ НАВИЧКИ ТА ЛІДЕРСТВО	
6	Системне та критичне мислення
7	Лідерство та управління юридичним бізнесом
8	Управління часом

1.3 Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії з навчальної дисципліни проводиться за формами:

☒ оцінювання роботи на лекціях;

☒ усного опитування на практичних заняттях, участь в обговоренні проблемних питань, оцінки розв'язування ситуаційних завдань;

☒ виконання поточних робіт за темами змістових модулів

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «*Soft skills для юриста*» є:

- проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел (наукова та професійна література, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші) та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження;

- здійснювати презентацію свого дослідження, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки;

- обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи;

- дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання;

- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності;

- інтегрувати необхідні знання при вирішенні нестандартної ситуації.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

☒ аналіз усних відповідей;

☒ виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відмінно
82-89 балів	Добре

74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

МОДУЛЬ І

Змістовий модуль 1

ПСИХОЛОГІЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ

Тема 1. Ядро юриста.

Форми і методи навчання: *семінар, заняття із залученням практика, проблемно-пошуковий, бесіда, дискусія, контекстне навчання.*

План

1. Особистість юриста.
2. Поняття «м'яких навичок» (soft skills) та їх роль у роботі юриста.
3. Компетенції юриста.
4. Самоусвідомлення.
5. Самотестування.
6. Саморозвиток.
7. Етика юриста.
8. Зовнішній вигляд юриста.

Завдання до теми:

1) Підготувати есе-роздум на тему за планом практичного заняття (формує здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії самостійно).

2) Опрацюйте 2-3 наукові статті за темою практичного заняття, проаналізуйте їх, зробіть власні висновки.

Література: базова – 2, 5, 6, 7, 11; допоміжна – 3, 5, 6, 9, 12, 13, 21, 23, 24; інформаційні - 6

Тема 2. Емоційний інтелект.

Форми і методи навчання: *семінар, мініконференція, проблемно-пошуковий, бесіда, інтерактивні, дискусія, контекстне навчання.*

План

1. Концепція Емоційного інтелекту (EI).
2. Базові емоції та стани (продуктивні та непродуктивні).
3. Вплив емоцій на мислення людини та продуктивність юриста.
4. Усвідомлення та подолання непродуктивних емоційних станів.
5. Емпатія.

Завдання до теми:

- 1) Зробити діагностику "емоційного інтелекту" (Н. Холл)
- 3) Переглянути фільм «Мавританець» (2021), та підготуйте есе-роздум щодо емоційного стану адвокатів.

Література: базова – 2, 5, 6, 7, 11; допоміжна – 3, 5, 6, 9, 12, 13, 21, 23, 24; інформаційні - 6

Тема 3. Основи психології для юриста

Форми і методи навчання: *семінар, вебінар, проблемно-пошуковий, дискусія, пояснювально-ілюстративний, метод проєктів.*

План

1. Основи нейропсихології.
2. Особливості поведінки людини у складних ситуаціях.
3. Психотипи.
4. Стрес-менеджмент для юристів.
5. Поняття стресу та види його прояву.
6. Наслідки стресових станів та їх вплив на ефективність роботи юриста.
7. Управління проявами стресових станів.
8. Управління емоційним станом. Резильєнтність. Потреби.
9. Професійне вигорання

Завдання до теми:

- 1) Скласти власний план дій «Профілактика професійного вигорання»
- 2) Переглянути науково-популярний фільм Роберта Сапольскі «Стрес. Портрет вбивці».

Література: базова – 2, 5, 6, 7, 11; допоміжна – 3, 5, 6, 9, 12, 13, 21, 23, 24; інформаційні - 6

Тема 4. Комунікативні навички

Форми і методи навчання: семінар, вебінар, інтерактивні методи, Case-study, проблемно-пошуковий, пояснювально-ілюстративний, робота в групі.

План

1. Комунікація та її види.
2. Активне слухання.
3. Інтерв'ювання клієнтів.
4. Публічні виступи.
5. Судові промови.
6. Самопрезентація.
7. Нетворкінг.
8. Комунікація зі ЗМІ

Завдання до теми:

- 1) Підготувати в парах інтерв'ювання клієнта за наданою фавулою.
- 2) Записати відео вступної промови за фавулою або записати відео-коментар юриста з резонансної справи

Література: базова – 3, 4, 8, 10,12; допоміжна – 7, 8, 10, 14, 17, 25; інформаційні – 1-6.

Тема 5. Вирішення конфліктів

Форми і методи навчання: семінар, вебінар, заняття із залученням практиків, моделювання професійного середовища, інтерактивні методи, проблемно-пошуковий, робота в групі.

План

1. Теорія конфлікту.

2. Діагностика конфлікту.
3. Стратегії поведінки конфлікту.
4. Способи вирішення конфліктів.
5. Інтереси та їх види.
6. Переговори. Медіація. Арбітраж

Завдання до теми:

1) Пройти тест Томаса-Кілмена «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» та підготувати доповідь на тему «Мої провідні стилі поведінки в конфлікті».

2) Опрацювати 2-3 наукові статті за темою та зробити їх резюме.

Література: базова – 3, 4, 8, 10,12; допоміжна – 2, 7, 8, 10, 15, 18; інформаційні – 1-6.

Змістовий модуль 2
КОГНІТИВНІ НАВИЧКИ ТА ЛІДЕРСТВО

Тема 6. Системне та критичне мислення.

Форми і методи навчання: *вебінар, мініконференція, заняття із залученням практиків, пояснювально-ілюстративний, інтерактивні методи, проблемно-пошуковий, робота в групі.*

План

1. Критичне мислення.
2. Гнучкість. Прийняття змін.
3. Діяти в умовах невідомості.
4. Критичний аналіз юридичних документів.

5. Критичне мислення та юридична аргументація

Завдання до теми:

1) Проаналізувати аргументацію у Постанові Тетіївського районного суду Київської області від 07.05.2019 у справі № 3/380/203/19.

2) Провести правовий аналіз, скласти матрицю «факти-норми-докази» щодо наведених фактичних обставин по фабулі судової справи.

Література: базова – 3, 4, 8, 10,12; допоміжна – 2, 7, 8, 10, 15, 18; інформаційні – 1-6.

Тема 7. Лідерство та управління юридичним бізнесом

Форми і методи навчання: *семінар, тренінги, контекстне навчання, моделювання професійного середовища, інтерактивні методи, проблемно-пошуковий, робота в групі, метод вправ.*

План

1. Поняття та моделі лідерства.
2. Команда та її учасники.
3. Управління командою.
4. Розвиток команди. Створення та розвиток юридичного бізнесу.
5. Клієнтоорієнтованість.
6. Соціальна відповідальність.
7. Гонорарна політика.

Завдання до теми:

1). Проаналізувати рішення керівника у кейсі про антарктичну експедицію Ернеста Шеклтона 1914 року переглянувши фільм «Витривалість» (2000)

2). Написати есе-роздум на тему «Складові ефективної команди».

Література: базова – 1, 3, 4, 8, 10,12; допоміжна – 1, 2, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 20, 22; інформаційні – 1-6.

Тема 8. Управління часом

Форми і методи навчання: *семінар, вебінар, тренінги, заняття із залученням практиків, моделювання професійного середовища, інтерактивні методи, проблемно-пошуковий, робота в групі, метод вправ.*

План

1. Мотивація. Самомотивація.
2. Планування.
3. Прокастинація.
4. Хронофаги.
5. Життєвий баланс.

Завдання до теми:

1). Дослідити власні хронофаги та методи їх усунення у вигляді аналітичної записки.

2). Скласти короткостроковий та довгостроковий план професійного розвитку.

Література: базова – 1, 3, 4, 8, 10,12; допоміжна – 1, 2, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 20, 22; інформаційні – 1-6.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії матеріалу з навчальної дисципліни *«Філософія мови та культура спілкування»* та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії є:

- доопрацювання лекційних матеріалів та опрацювання додаткової літератури;
- підготовка до практичних занять;
- виконання різного характеру завдань;
- робота в Інтернеті, пошук інформації;
- вибір теми та написання есеїв;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування доповідей, обговорення проблемних питань, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей здобувачів вищої освіти, представлення результатів самостійної роботи.

Підсумкове завдання для студентів.

Скласти фабулу справи клієнта. Сформувати кейс, де повинні міститися відео інтерв'ю з клієнтом, аналіз емоційного стану клієнта, стратегія ведення справи, ролі членів команди у вказаній справі, аналіз часу, який буде витрачено на роботу в даній справі, розрахунок гонорару за справою.

4. Рекомендована література

Базова:

1. Правила адвокатської етики. З'їзд адвокатів України; від 09.06.2017.
2. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 01.10.1988. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text
3. Кацавець Р. С. Судові промови державного обвинувача та адвоката-захисника у кримінальному судочинстві України: правові, етичні, логічні та мовні аспекти. К., 2014. 150 с.

Допоміжна

1. Kiser, R. (2017). *Soft Skills for the Effective Lawyer*. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Гоулман Д. Емоційний інтелект у бізнесі. Харків : Віват, 2021. 528 с.
3. Ліллей Рой. Як взаємодіяти з проблемними людьми. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2020. 160 с.
4. Пекар В. О. Різноманітний менеджмент. Еволюція мислення, лідерства та керування. Харків : Фоліо, 2020. 190 с.
5. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Потужні інструменти розвитку особистості. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2021. 382 с.
6. Терно С. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти. Запоріжжя, 2009. 268 с.
7. Тягло О. В. Критичне мислення. Х., 2008. 187 с.
8. Фрейре П. Формування критичної свідомості. К., 2003. 176 с.

9. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник / Вид. 3-тє, допов. Київ : Алерта, 2021. 250 с.

Інформаційні ресурси

1. Судові промови адвокатів України. К. : Ред. журн. «Адвокат», 2000. [Електронний ресурс] URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirka/Sudovi_promovy_advokati_v_Ukrainy.pdf?
2. Халперн Д. Психологія критического мышления [Електронний ресурс] URL. https://www.e-reading.club/bookreader.php/110655/Halpern_-_Psihologiya_kriticheskogo_myshleniya.html
3. Бібліотека програми «Адвокат майбутнього» <https://tomorrowlawyer.org/biblioteka-programy-advokat-maybut/>

1. <http://www.nbu.gov.ua> – бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://zakon.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
3. <http://www.president.gov.ua> – Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
5. <http://www.ccu.gov.ua> – Конституційний Суд України
6. <http://www.scourt.gov.ua> – Верховний Суд України